

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 23 kwietnia 2020 r.

BADK.DPK.133.147.2019 MK

P10-35/19	Data wpływu petycji 16 grudnia 2019 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 23 kwietnia 2020 r.

PRAWO O USTROJU SĄDÓW Powszechnych

TEMAT

**TRYB ODWOŁYWANIA SĘDZIÓW
POWOŁANYCH I ORZEKAJĄCYCH W OKRESIE
POLSKIEJ RZECZPOSPOLITEJ LUDOWEJ**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna.

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą w sprawie zmiany ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, w celu uregulowania trybu odwoływania sędziów, którzy zostali powołani i orzekali w okresie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji wnosi o „podjęcie szybkich i sprawnych działań dekomunizacyjnych w polskich sądach” i proponuje wprowadzenie do obowiązującego ustawodawstwa przepisów umożliwiających usuwanie z zawodu sędziów wywodzących się z okresu PRL-u.

W uzasadnieniu wnoszący petycję, powołuje się na informacje medialne, z których wynika, że obecnie kilkuset sędziów orzekających wywodzi się z tego okresu, a około 800 sędziów otrzymało nominacje od Rady Państwa. Jednocześnie wyraża sprzeciw wobec niesprawiedliwych i nieudolnych praktyk sędziów, którzy nie rozumieją wizji państwa demokratycznego.

STAN PRAWNY:

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.) w art. 173 stanowi, że Sądy i Trybunały są władzą odrębną i niezależną od innych władz.

Sędziowie są powoływani przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, na czas nieoznaczony (art. 179).

Sędziowie są nieusuwalni (art. 180 ust. 1). Złożenie sędziego z urzędu, zawieszenie w urzędowaniu, przeniesienie do innej siedziby lub na inne stanowisko wbrew jego woli może nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie (art. 180 ust. 2).

Sędzia może być przeniesiony w stan spoczynku na skutek uniemożliwiających mu sprawowanie jego urzędu choroby lub utraty sił. Tryb postępowania oraz sposób odwołania się do sądu określa ustawa (art. 180 ust. 3).

Ustawa określa granicę wieku, po osiągnięciu której sędziowie przechodzą w stan spoczynku (art. 180 ust. 4).

W razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych wolno sędziego przenosić do innego sądu lub w stan spoczynku z pozostawieniem mu pełnego uposażenia (art. 180 ust. 5).

Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 52) w art. 69 § 1 stanowi, że sędzia przechodzi w stan spoczynku z dniem ukończenia 65 roku życia, chyba że nie później niż na sześć miesięcy i nie wcześniej niż na 12 miesięcy przed ukończeniem tego wieku oświadczy Krajowej Radzie Sądownictwa wolę dalszego zajmowania stanowiska i przedstawi zaświadczenie stwierdzające, że jest zdolny ze względu na stan zdrowia do pełnienia obowiązków sędziego.

Sędzia kobieta (art. 69 § 2b) przechodzi w stan spoczynku po ukończeniu 60 lat na swój wniosek, niezależnie od okresu przepracowanego na stanowisku prokuratora lub sędziego.

Krajowa Rada Sądownictwa może wyrazić zgodę na dalsze zajmowanie stanowiska sędziego, jeżeli jest to uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości lub ważnym interesem społecznym, w szczególności jeśli przemawia za tym racjonalne wykorzystanie kadr sądownictwa powszechnego lub potrzeby wynikające z obciążenia zadaniami poszczególnych sądów. Uchwała Krajowej Rady Sądownictwa jest ostateczna. W przypadku niezakończenia postępowania związanego z dalszym zajmowaniem stanowiska sędziego po ukończeniu przez niego wieku, o którym mowa w § 1, sędzia pozostaje na stanowisku do czasu zakończenia tego postępowania (art. 69 § 1b).

W razie wyrażenia przez Krajową Radę Sądownictwa zgody, o której mowa w § 1b, sędzia może zajmować stanowisko nie dłużej niż do ukończenia 70. roku życia. Sędzia ten może przejść w stan spoczynku za trzymiesięcznym uprzedzeniem, składając odpowiednie oświadczenie. Okres uprzedzenia ulega wydłużeniu o przysługujący sędziemu urlop wypoczynkowy niewykorzystany do końca okresu uprzedzenia. Na wniosek sędziego Krajowa Rada Sądownictwa może udzielić zgody na przejście w stan spoczynku przed upływem okresu uprzedzenia (art. 69 § 3).

Przeniesienie sędziego na inne miejsce służbowe (art. 75 § 1) może nastąpić tylko za jego zgodą. Nie jest wymagana zgoda sędziego na jego przeniesienie na inne miejsce służbowe (art. 75 § 2) w następujących przypadkach:

1) zniesienia stanowiska wywołanego zmianą w organizacji sądownictwa lub zniesienia danego sądu lub wydziału zamiejscowego albo przeniesienia siedziby sądu.

2) niedopuszczalności zajmowania stanowiska sędziego w danym sądzie wskutek wystąpienia okoliczności, o których mowa w art. 6;

3) gdy wymaga tego wzgląd na powagę stanowiska, na podstawie orzeczenia sądu dyscyplinarnego, wydanego na wniosek kolegium właściwego sądu lub Krajowej Rady

Sądownictwa;

4) przeniesienia w wyniku kary dyscyplinarnej.

Przeniesienie sędziego w przypadkach określonych w § 1 i 2 następuje w drodze decyzji Ministra Sprawiedliwości, od której przysługuje sędziemu odwołanie do Sądu Najwyższego (art. 75 § 4).

INFORMACJE DODATKOWE:

Konstytucja RP w art. 180 ust. 1 wprowadziła zasadę nieusuwalności sędziów z zawodu. Dodatkowo, w art. 180 ust. 2 ograniczono możliwości przeniesienia sędziego do innej siedziby lub na inne stanowisko wbrew jego woli, może to nastąpić jedynie na mocy orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych (art. 75). Zasada nieprzenoszalności służy zapobieżeniu szykanowania sędziego, które mogłoby go zmusić do zrzeczenia się stanowiska.

Jedną z przyczyn dopuszczających przeniesienie sędziego na inne miejsce służbowe jest zmiana w organizacji sądownictwa albo zniesienie danego sądu lub wydziału zamiejscowego albo przeniesienie siedziby sądu.

Ponadto, zgodnie z art. 6 Prawa o ustroju sądów powszechnych, osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa w linii prostej lub powinowactwa w linii prostej albo w stosunku przysposobienia, małżonkowie oraz rodzeństwo, nie mogą być sędziami ani referendarzami sądowymi w tym samym wydziale sądu.

Przeniesienie sędziego – bez jego zgody – na inne miejsce służbowe następuje wtedy, gdy wymaga tego względ na powagę stanowiska sędziego, na podstawie orzeczenia sądu dyscyplinarnego (art. 110 § 2 i art. 131 § 1) wydanego na wniosek kolegium właściwego sądu lub Krajowej Rady Sądownictwa.

OPRACOWAŁA

Marzena Krysiak

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz